

BOUPPTECKNING EFTER
HEMMANSÄGAREN
CARL CARLSSON D. Y.
I MOSSEBO

31/5 1858
HAN VAR FYRTIOFEM (45)
HON VAR TRETTIOFEM (35)
BARNEN VAR TRETTON, ELVA,
ÅTTA, SEX, TRE OCH ETT
(13, 11, 8, 6, 3 &1)
HAN AVLED

Alf Gunnarson

MMXXIII

INNEHÅLL

FÖRORD

ÅR 1855 VID LAGA SKIFTET

BOUPPTECKNING ÅR 1858

GRÄNSLÖS GRANNSÄMJA

AVSLUTANDE ORD

FÖRORD

MOSSEBO ANNO MDCCC

År 1775, i januari månad, föddes Carls och Stinas första barn. Det var en olycklig händelse, eftersom barnet var dödfött. Två år senare föddes deras dotter Maria och hon avled samma dag hon föddes. Fast året före - 1776 - hade de fått sonen Eric och han skulle senare (1806) dela hemmanet Mossebo 1/8 mantal med sin ännu (på 1770-talet) ofödde bror Carl.

Carl Ersson och Stina Magnidotter fick med tiden fyra söner. Vi kollar hur familjen såg ut vid sekelskiftet 17/1800:

Hemmans och Personers Namn.	Födelse.		Christ. Kundsk.			
	Ort.	Tid.	Uti Bok	Utan Bok. Luth. Svebeli Spöran	Fänst. År	
<i>Mossebo 1/8 mtl</i>						
<i>1. Erik Stina Magnid.</i>	<i>Finner.</i>	<i>25/1/1775.</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>Son Eric "</i>	<i>ibm.</i>	<i>18/1/1776.</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>Magnus "</i>	<i>ibm.</i>	<i>25/1/1779.</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>2. Carl "</i>	<i>ibm.</i>	<i>12/1/1781.</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>3. Johannes.</i>	<i>ibm.</i>	<i>8/1/1785.</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>4. M. Eric Nilsson.</i>	<i>Finner.</i>	<i>25/1/1793.</i>	<i>*</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>
<i>5. H. Lath. Olofstr.</i>	<i>ibm.</i>	<i>11/1/1790.</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>	<i>+</i>

Ur "Mossebo under flera hundra år"

ÅR 1841 VAR DET DAGS ATT TÄNKA PÅ FRAMTIDEN

Det är på hösten år 1841. Carl Carlsson fyller sextio år om tre månader och hans hustru Anna Greta fyllde femtiotvå i vintras. De har nu tillbringat drygt trettio år tillsammans i Mossebo och de har fått åtta barn som det så småningom har gått så här för:

Dottern Stina Greta föddes år 1809. Hon flyttade tjugo år gammal till Guntorp i Lyrestad socken och gifte sig så småningom med Anders Eriksson.

Sonen Carl (Carlsson d. y.) föddes år 1813. Han blev kvar i Mossebo och honom återkommer vi till.

Dottern Johanna föddes år 1817 och hon avled tidigt.

Dottern Maja Lena föddes år 1820. Hon följde sin storsyster i spåren, flyttade till Lyrestad och gifte sig (dock inte med Anders Eriksson, utan) med Claes Svensson i Guntorp.

Dottern Anna Lisa föddes år 1824. Hon flyttade till Orrkullebäcken i Finnerödja socken och gifte sig med Gustaf Johansson. De flyttade till Amerika på 1870-talet.

Dottern Lovisa föddes år 1827. Hon stannade nästgårds och gifte sig med Lars Erik Johansson i Djupmossen.

Sonen Anders Peter föddes år 1831. Han stannade i Mossebo och honom återkommer vi definitivt till.

Dottern Clara Sofia föddes år 1836. Hon gifte sig med Ludwig Elggren och bosatte sig i Mossebokärr. Vi återkommer till dem också.

Ur "Mossebo under flera hundra år".

Berättelsen "Mossebo under flera hundra år" i www.mossebo盲ladet.se :

<https://mossebo盲ladet.se/a%20mossebo%20flera%20hundrar%20ar%2030%20okt%20om%20aftonen%20korrekt%20o%20k.pdf>

Klippet "MOSSEBO ANNO MDCCC" på föregående sida ger oss en bild av, hur man hade det i Mossebo i slutet av 1700- talet och början av 1800- talet.

Det är ett bra tag sedan: tvåhundra år och mer därtill! Går det att föreställa sig hur man verkligen hade det? Mitt svar är: ja. Välkomna till Mossebo, vintern 1823! Hemmanet Mossebo friköptes från Staten för (jämnt) hundra år sedan av de nuvarande innehavarnas (bröderna Eric och Carl Carlsson) farfars far, Nils Jonsson och hans familj. Nog vore det på sin plats med ett jubileumskalas framåt hösten 1823, när grödorna är bärgade. Fast det förstås: kalasandet kan väl vänta till julen!

Ett viktigt dokument.

Kalas eller inte. Överflöd var ingenting som präglade Mossebofolkets vardagar. De hade sin mark, som de mätte i tunnland och kappland. Storleken på marken var avgörande för hur många kossor och andra kreatur marken kunde föda och det i sin tur hur många mänskliga munnar som hushållet kunde mätta. De själva kallade det inte för självhushållning men det var just vad det var. (Nästan) allt de förbrukade var mycket närproducerat.

FAMILJEN I MOSSEBO, NORRA HALVAN, ÅR 1823

Namn	Ålder	Födelseort	Kommentar
Carl Carlsson d. ä.	42	Mossebo	Hammansägare 1/16
Anna Greta Jönsdotter	33	Backgården	Maka
Stina Greta	14	Mossebo	Dotter
Carl d. y.	10	Mossebo	Son
Johanna	6	Mossebo	Dotter. Hon avled XXXX
Maja Lena	3	Mossebo	Dotter

Senare föddes Anna Lisa (1824), Johanna (1827), Anders Peter (1831) och Clara Sofia (1836).

Den närmaste släkten: Carl Carlssons äldre bror Erik och hans familj (två vuxna och fyra barn) bor mycket nära i Mossebo. Äldre brodern Magnus och hans familj (två vuxna och nio barn) bor i Östra Lövåsen, Finnerödja socken och hans yngre bror, Johannes, befinner sig i Lyrestads socken.

Anna Greta Jönsdotters äldre bror, Johan Jönsson och hans familj brukar numera hennes föräldrahem i Backgården, i Finnerödja socken, på gränsen till Närke.

Den södra hemmanhalvan (1/16 mantal) av Mossebo berörs inte i detta sammanhang.

/ Alf

ÅR 1855 VID LAGA SKIFTET

Laga skifteskartan. T v: Hela Mossebo 1/8 mantal. T h: Mossebo Gata och husen.

FAMILJEN PÅ FÖRÄLDRAGÅRDEN I MOSSEBO ÅR 1855

Namn	Född år	Födelseort / Socken	Kommentar
Carl Carlsson d. ä.	1781	Mossebo, F:a	F. d. hemmansägare. På undantag
Anna Greta Jönsdotter	1787	Backgården, F:a	Maka. På undantag
Anders Peter Carlsson	1831		Hemmansägare 1/32
Clara Sofia Carlsdotter	1836		Dotter / syster

Anmärkning: Döttrarna Stina Greta, Maja Lena, Anna Lisa och Lovisa har alla lämnat hemmet för gott.

FAMILJEN PÅ NORRGÅRDEN I MOSSEBO ÅR 1855

Namn	Född år	Födelseort / Socken	Kommentar
Carl Carlsson d. y.	1813	Mossebo, F:a	Hemmansägare 1/32 (Norrgården)
Maja Greta Ersdotter	1823	Vallsjöbol, F:a	Maka *)
Johan Alfred	1844	Mossebo	Son
Johanna Sofia	1847	Mossebo	Dotter. Hon avled 1862
Carl Peter	1849	Mossebo	Son
Maria Lovisa	1851	Mossebo	Dotter
Mathilda Josefina	1854	Mossebo	Dotter
Anders Gustaf	1856	Mossebo	Son

*) Hon föddes i Vallsjöbol hundra år efter det att hemmanet Mossebo friköptes av Staten, vilket inte har någon som helst betydelse, utom det faktum att så var fallet. ☺

BOUPPTECKNING 1858

Hemmansägaren till 1/32 mantal i Mossebo, Carl Carlsson d. y. avled den 31 maj 1858 i en ålder av 45 år. Tre år tidigare hade det laga skiftet ägt rum, då de tre gårdarna i Mossebo fått den utformning som därefter bestod in i modern tid. Gårdarna hade efter Laga skiftet sina åkrar och ångar på hemmaplan och skogsskiften mellan Visjön och Järnvägen.

Det var Jan Andersson i Borgan som förrättade bouppteckningen den 12 juli 1858.

Carl Carlsson d. y. efterlämnade:
Änkan Maria Greta Eriksdotter (35)

och barnen:

Johan Alfred (13)

Johanna Sofia (11)

Carl Peter (8)

Maria Lovisa (6)

Mathilda Josefina (3)

Anders Gustaf (1)

Barnens förmyndare:

Lars Peter Persson i Rosendal

Post	Antal	Summa
Tenn		
Stop	58	
Mässing		
Koppar		
Långkraka	4	
Stå 2st munda	10	
Den Janna	50	
Kaffelkanna	100	
Trampst.	2	
Bläck		
1 Stenblock	17	
1 Pinn Gjylta	3	
1 Stb 2st munda	3	
1 Trampst. 2. b	1	
1 K. Gjylta	1	
1 Stb - same	1	
1 Kark	1	
2 Trampst. i 1. b	2	
1 Gjylta	1	
2 Huggsax	58	

Bouppteckningarna upprättades i en viss ordning: tenn-, mässing-, koppar-, etcetera. Här visas hela protokollet, varefter posterna summeras och (kanske) kommenteras längre fram.

Det är hemmansdelen A på Laga skiftes- kartan 1855 det handlar om här.

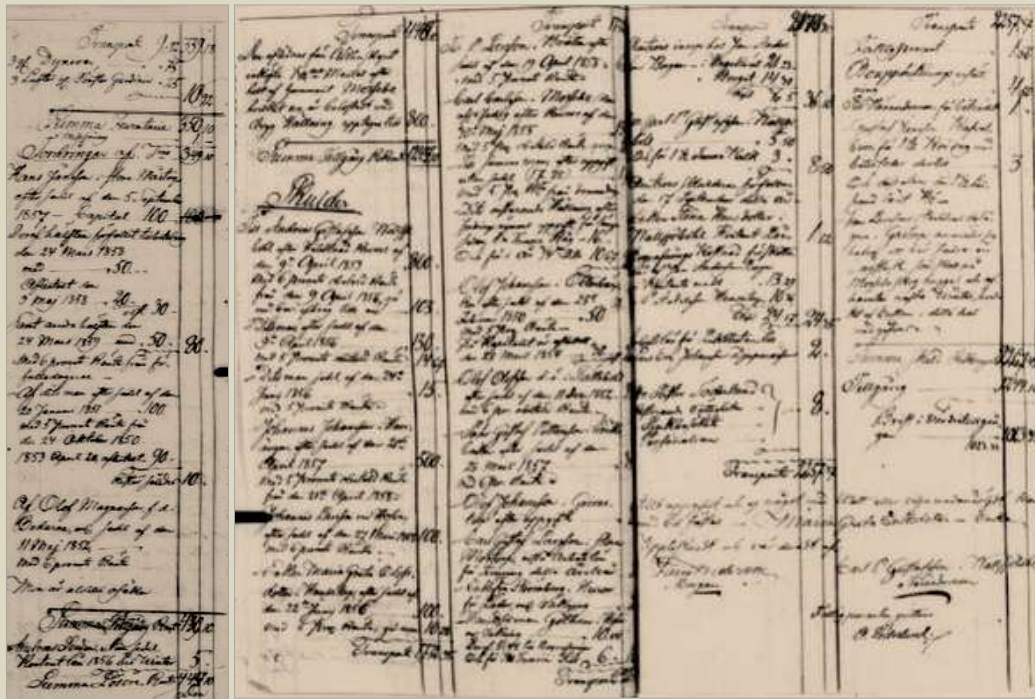
SUMMERING SÅ LÅNGT

SAKGRUPP	RDR	ÖRE
Tenn		58
Mässing		83
Koppar	7	50
Bleck- och järn	14	41
Husgeråd	27	75
Åk- och körredskap	21	?
Laggkärl m m	18	?
Kreatur	225	33
Gångkläder	22	91
Säng- och linnekläder	10	92
Summa tillgångar	350	10

T h: Tre Mossebobar (1930- talet): Gunnar C. Linus E. och Gunnar S. – den senare Carl Carlssons d. y. son- dotter- son.

I fortsättningen (efter Jan Anderssons handskrift) blir det klartext.

FORTSÄTTNING TILLGÅNGARNA

Häradsekonomisk karta (1880) Mossebo i centrum.

POST I SAMMANHANGET	RDR	ÖRE
Transport	349	10
Fordring av Hans Jansson i Mosstorp	90	
Av Olof Magnusson i Bodarne (osäker)	0	
Av Andreas Svedin, utan sedel	5	
Summa	444	10
SKULDER		
Till Andreas Gustafsson Vallsjöbol	800	
Dito, ränta och flera lån, med ränta	262	67
Till Johannes Johansson i Herrängen	500	
Till Johannes Larsson i Hova	100	
Till Maria Gr. Olofsdotter i Hansatorp	110	28
Till nio olika personer *)	404	35
Auktionsskuld till Jan Andersson	69	87
Lars Eric Johansson i Djupmossen	2	
Pastor Söderlund	8	
Summa	2257	57

*) Oläsliga delsummor: till P. Larsson i Bråten, Carl Carlsson i Mossebo, Olof Johansson i Otterbäcken, Olof Olofsson d. ä. i Slottsbol, Per G. Pettersson i Eriksbacken, Olof Johansson i Grimstorp, Carl Gustaf Larsson i Stora Mosstorp, änkefru Strömberg i Buren och handelsman Göthner i Hova.

Tillkommer: 10.06 rdr, varav fattigprocent (1.56), bouppteckningsersättning (4.50), nämndemannen (1.00), Gustaf Jansson i Kavelbron (3.00).

Summa skulder	2267	43
Summa tillgångar	1244	10
Brist i värdetillgången	1023	33

Det här var ju inte så bra, tänkte kanske Jan Andersson och tog adjö, den 12 juli 1858.

Slutklämnen.

GRÄNSLÖS GRANNSÄMJA

Änkan Maria Greta Eriksdotter och hennes fem barn var tämligen utfattiga, som det ser ut i Jan Anderssons bokslut. Detta ska emellertid ställas mot det faktum att Maria Greta var mera förmögen än hemmansägarefruar brukade vara.

Jag redde ut det där för drygt tjugo år sedan, när jag skrev om mitt föräldrahem i Vallsjöbol "Ett Vallsjöbolshemman på Himmelsbolsängen". Den berättelsen i sin helhet finns i Mossebo-bladet på den här adressen: <https://mossebo-bladet.se/himbol%20ny.pdf>. Följer några klipp ur densamma.

**MARIA GRETA ERIKSDOTTER
BLEV MER OCH MER FÖRMÖGEN**

"Den enes död, den andres bröd" är ett gammalt väl känt talesätt som för Maria Greta Eriksdotter blev verklighet, med allt vad det ändå innebar av sorger och elände i livet. Visst ökades hennes förmögenhet gång på gång, men på vägen miste hon många nära anhöriga.

Här ser vi en lista över förlorade anförvanter som påverkar Maria Greta Eriksdotters ägande:

År 1815 avlider morbrodern Anders Andersson (8 årinnan Maria Greta är född)

År 1831 avlider modern Maria Greta Andersdotter.

År 1844 avlider halvsystem Brita Stina Pehrsson.

År 1858 avlider maken Carl Carlsson d y i Mossebo

Maria Greta Andersdotter blev ensam arvinge till 1/6-dels mantal Vallsjöbol, när hennes broder Anders gick bort och i nästa led hade Maria Greta Eriksdotter en syster kvar i livet att dela hemmanet med efter föräldrarnas bortgång.

Lagfartshandlingarna, som syns på büd här uppe, är daterade den 17 januari 1853 och de visar att Maria Greta Eriksdotter nu var lagfaren ägare till 1/12-dels mantal i Vallsjöbol. Hennes syster fick säkert sin lagfart vid samma tid och efter detta går de båda hemmansdelarnas ägare skilda vägar och olika öden till mötes.

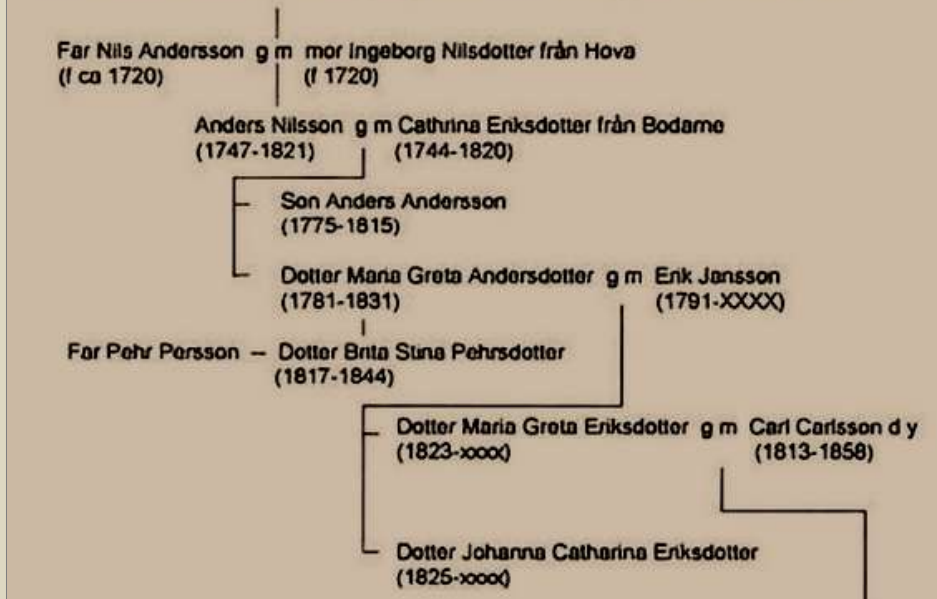
Man bör observera att modern hette Maria Greta Andersdotter och dottern Maria Greta Eriksdotter!

Den tolfedel av hemmanet Vallsjöbol som ärvdes av Johanna Catharina ägdes sedermera av bland andra: Alfred Källstedt, Bror Sahlén och Harry Jonsson.

Sedan Maria Greta Andersdotter avlidit år 1831, flyttade Erik Jansson till Borgan (år 1833) och till Ljupmossen (år 1840). Rosten vet vi ingenting om. Men han var född i Bygget, Finnerödja.

Med hjälp av några avsnitt ur den berättelsen ska jag försöka förklara sammanhangen. I det första (här ovanför) ser vi att Maria Greta Eriksdotter och hennes syster Johanna Catharina Eriksdotter, efter nära släktingars frånfällen, blev unga hemmansägare i Vallsjöbol. När deras mor – Maria Greta Andersdotter – avled år 1831, ärvde flickorna var sin tolfedel av hemmanet Vallsjöbol.

Anders Nilssons släkttavla, med anknytning till det hemman vi nu sysslar med, ser ut så här:

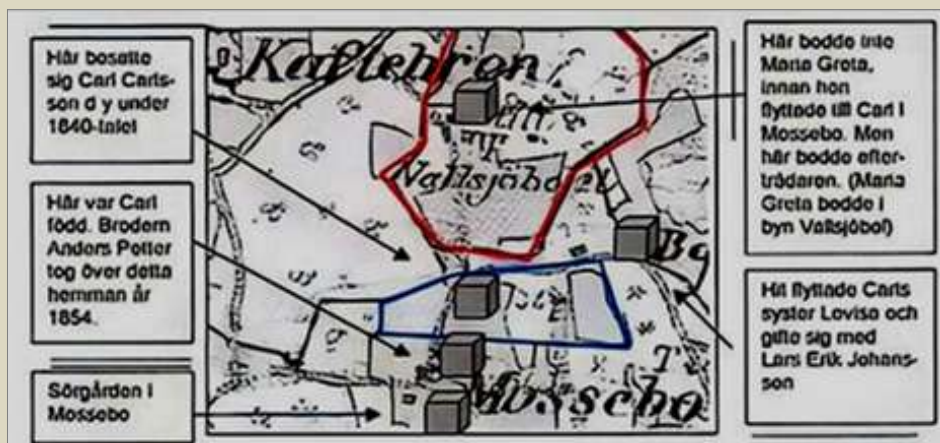
När Maria Greta Eriksdotter gifte sig med Carl Carlsson d. y. år 1843 var det maken som blev ägare till hennes ärvda jord - - eller? Men! Varför finns i så fall inte hemmansdelen Vallsjöbol 1/12 mantal som en tillgång i bouppteckningen? Kan det vara så att arvegodset förblev hennes enskilda egendom? Jag vet inte och dessa frågetecken får tills vidare vara obesvarade. För att ytterligare förvirra, möjligen klargöra, sammanhangen, vill jag visa ännu ett par klipp ur berättelsen om Vallsjöbol (Himmelsbolsängen).

CARL CARLSSON D. Y. I MOSSEBO GICK INTE ÖVER ÅN EFTER VATTEN

Carl Carlsson d y i Mossobo var näst äldst, av åtta barn till Carl Carlsson d ä och hans hustru Anna Greta. Han hade sex systrar och en bror. Hans storsyster hette Stina Greta (f 1809) och hans yngre systrar Johanna (f 1817), Moja Lena (f 1820), Anna Lisa (f 1824), Lovisa (f 1827) och Clara Sofia (f 1836). Hans lillebror hette Anders Petter (f 1831) och själv var Carl född år 1813.

År 1841 köpte han hälften av den sextondels mantal Mossobo som hans far och mor varit ägare till sedan början av 1800-talet och började etablera sig som sin egen på de marker i Mossobo som låg längst norrut (blått) och gränsade till Vallsjöbols äng. När han kastade sina bäckar mot den ängen, blev han uppenbarligen botagen av den 16 år yngre Maria Greta Enksdotter, som var arvingare där och han dristade sig till att fråga. Man kan dra slutsatsen att Maria Greta svarade ja, för inom loppet av cirka femton år kom det sex nya medborgare till världen på gränsen mellan Mossobo och Vallsjöbol.

På kartan här kan man inom röd ram se, var Maria Gretas ägor fanns efter laga skiftet på 1840-talet.

Man bör observera att en liten del av systemens arvingars arealer också ryms där. Det rör sig om ett lunnland i den norra delen av ången (som ligger utanför övre bäckanten.) Rent fysiskt finns Maria Greta kvar i byn Vallsjöbol tills hon gifter sig med Carl d y i Mossebo.

Sedan Maria Gretas halvsyster Brita Stina Pohrsdotter avled år 1844, var Maria Greta och hennes syster Johanna Catharina ensamma arvingar till hemmanet 1/8-dels mantal Vallsjöbol och under en tid på 1850-talet var Anna Greta hemmansägare på 1/12 mantal i Vallsjöbol och maken Carl Carlsson d y det samma på 1/32 mantal i Mossebo. Som vi ser av kartbilden (våken är ungefärlig) låg deras respektive marker nära varandra, så deras allians var ju på det sättet rätt praktisk men för övrigt vet vi inte så mycket om deras liv där i "Mossejöbol". Det är först när det händer något uppseendeväckande som gårdspapprens skvallrar om händelser.

Carl Carlsson d y avled år 1858, 45 år gammal. Han lämnade åt Anna Greta att, med hjälp av en förmyndare som hette Lars Peter Persson från Rosendalen, ta hand om tre söner och tre döttrar. Självt fick Maria Greta ansvaret för två jordbrukstfastigheter. Den ena (Vallsjöbol 1/12 mantal) sålde hon så småningom och den andra (Mossebo 1/32 mantal) blev senare äldste sonens (Johan Alfred) egendom.

År 1860 sålde Maria Greta Eriksdotter fastigheten Vallsjöbol 1/12 mantal till Per Gustaf Nilsson och hans maka Brita Stina Persdotter från Askersund och istället för att vara granne med sig själv blev dessa närkingar hennes närmaste grannar. Ett kvart sekel senare köpte Gunnar Carlsson från Mossebo och Birgit Carlsson från Barrud den fastigheten och bodde där de närmaste trettio åren.

AVSLUTANDE ORD

På stamfastigheten i Mossebo, som var lika stor (liten) som Carl Carlssons d. y. Norrgården, levde båda föräldrarna år 1858. Fadern - Carl Carlsson d. ä. - avled där år 1862 i sitt 75:e levnadsår, medan modern - Anna Greta Jönsdotter levde vidare som undantags- änka i tjugo år därefter. Carls d. y. lillebror, Anders Peter Carlsson - yngste sonen och efterträdaren på stället - gifte sig år 1861 med Anna Stina Jansdotter från Tubberud i Hova socken och de fick så småningom tre döttrar och en son. Den senare - Carl August Andersson - gifte sig år 1894 med Ida Lovisa Carlsdotter från Borgan och tog över gården år 1902.

Änkan Maria Greta Eriksdotter bodde kvar på Norrgården i Mossebo resten av sitt liv- När äldste sonen - Johan Alfred - blivit vuxen (och bytt namn till Edlund) gifte han sig år 1874 med Kristina Karolina Eriksdotter från Nykil i Östergötland och tog över stället. Maria Greta Eriksdotter levde på undantag fram till julhelgen 1885, då hon avled i Mossebo i sitt sextioandra (62) levnadsår.

År 1949: Carl Carlssons d. y. brors barnbarnbarn Barbro och Britt på Mossebo Gata. I bakgrunden Norrgården (Edlunds, Stenqvists).

Mariestad 2023-02-11 / Alf